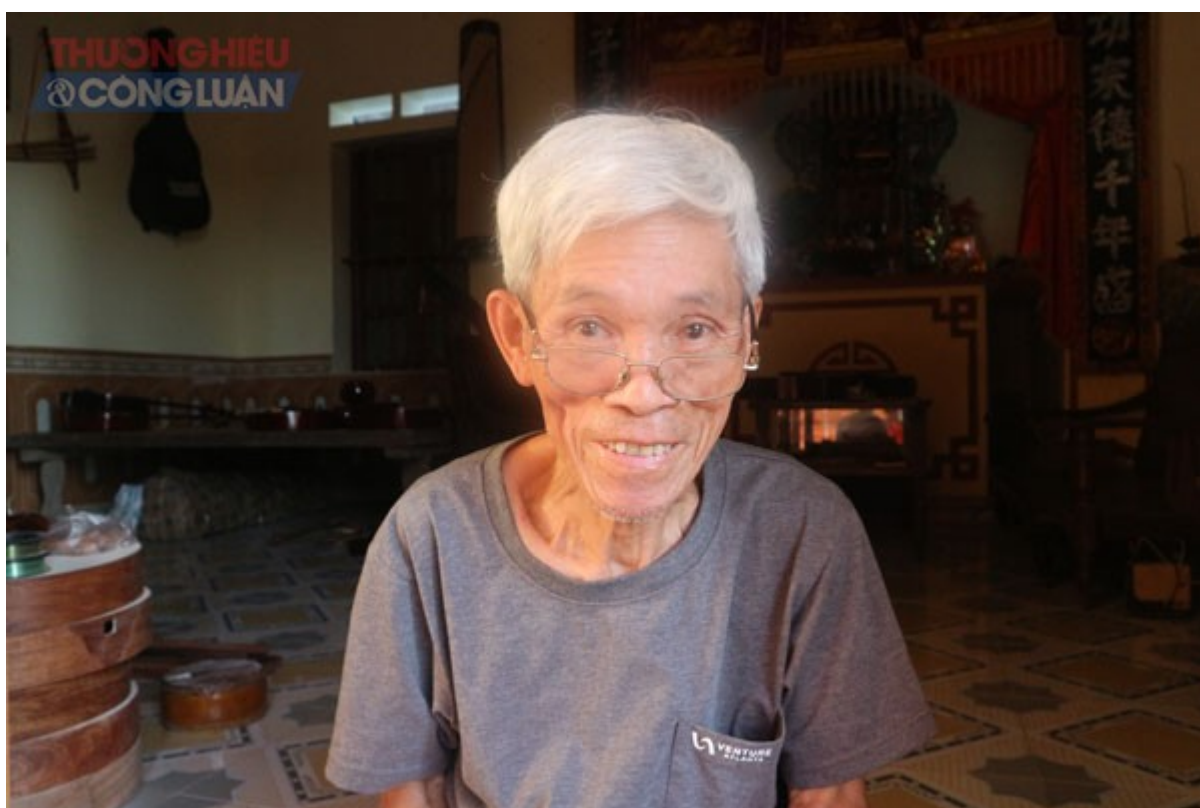

Nghệ nhân vang danh làng làm đàn dân tộc đất Đông Lỗ

13:16 17/07/2018

Về làng Đào Xá, xã Đông Lỗ, huyện Ứng Hòa (Hà Nội) chúng tôi ‘lạc’ vào tiếng đàn ngọt ngào, luyến láy rộn rã. Nơi miền quê yên bình này, có một nghệ nhân vang danh, tuổi 79 vẫn ngày ngày, miệt mài chế tác những cây đàn dân tộc...

“Báu vật” của làng

Nghệ nhân kể, nghề làm đàn ở Đào Xá đã có cách nay hơn 200 trăm năm, do cụ Đào Xuân Lan khởi xướng. Ngày ấy, cụ Lan học nghệ ở phương Bắc rồi mang nghệ về làng truyền dạy. Sơ khai, cụ chỉ dạy cho người trong họ, để họ có thêm việc sinh nhai lúc nông nhàn. Thế rồi, nghề làm đàn phát triển, buôn bán thịnh vượng dần dà trở thành nghề truyền thống của đất Đào Xá.

Trầm ngâm nhớ về dĩ vãng ông lão hồi tưởng, nghề làm nhạc cụ trước đây rất phát triển, đa phần các hộ trong làng đều theo nghề. xưa cả làng Đào Xá đều

làm nhạc cụ dân tộc, cung cấp cho khắp bàn dân thiên hạ. Làng đã từng đưa hàng chục người thợ giỏi vào tận Huế chế tác những cây đàn cho ban nhạc cung đình. Người làng mở cửa hiệu ở nhiều thành phố lớn từ Hà Nội đến Nam Định, Thái Bình, Hà Nam, Ninh Bình... Trước năm 1945, dân làng sống chủ yếu bằng nghề làm các loại đàn dân tộc. Vậy nhưng, từ sau năm 1975, kinh tế nước ta gặp nhiều khó khăn nên nghề làm nhạc cụ ở Đào Xá cũng theo đó suy tàn, sản phẩm làm ra tiêu thụ khó khăn. Trong cơn bĩ cực, những nghệ nhân làm nhạc cụ của làng dần tàn mất mưu sinh mỗi người một phương...

Những nhạc cụ đang được hoàn thành tại xưởng sản xuất của Nghệ nhân Đào Soạn

Xuất thân trong gia đình có truyền thống hơn 200 năm làm nghề chế tác nhạc cụ dân tộc, Đào Soạn luôn đầu đầu tâm huyết giữ gìn nghề truyền thống của cha ông. Năm 1973, sau biến cố công việc, chàng thanh niên được cha truyền nghề làm đàn. 3 năm sau, cha ông mất, ông miệt mài mày mò tự học, rèn giũa thêm tay nghề.

“Để tạo ra được một cây đàn như ý, không đơn giản, mỗi loại đàn khác nhau lại có những yêu cầu khác nhau, phải trải qua rất nhiều công đoạn cùng với sự tỉ mỉ, tài hoa của bàn tay người thợ. Từ khâu chọn gỗ nào, đục bào đến căng dây, căng mặt đàn, trang trí đều đòi hỏi người làm cần thận, tỉ mỉ, kiên trì, có óc sáng tạo và đặc biệt là có tài thẩm âm tốt.

Một số sản phẩm đã được Nghệ nhân hoàn thành

Nguyên liệu chủ yếu để làm đàn là gỗ trắc và gỗ vông. Sau khi chọn gỗ, ra gỗ, phơi gỗ cho đến công đoạn chắt, ghép, đánh bóng, khảm trai và hoàn thiện... tất cả đều được làm theo phương pháp thủ công đúng với kỹ thuật của ngày xưa để lại. Mỗi ngày, tại xưởng gỗ của gia đình ông đều có 3 – 4 người làm, mỗi người làm một loại đàn khác nhau và để làm được một chiếc đàn hoàn chỉnh phải mất một tuần. Giá bán các loại đàn cũng tùy theo chất lượng và nhu cầu của người mua”, lão Nghệ nhân thổ lộ...

Kỳ lạ, mặc dù không học về nhạc lý, nhưng Đào Soạn được trời phú một đôi tai thắm âm tuyệt vời. Có lẽ vì thế, âm sắc từ những cây đàn do ông chế tác đạt đến chuẩn mực, đáp ứng được yêu cầu khắt khe của những nghệ sĩ khó tính. Từ những mảnh gỗ xấu xí, qua bàn tay người thợ bậc thầy trở thành những cây đàn vang lên những âm thanh tuyệt mỹ. Có cả thảy 15 loại đàn dân tộc: Đàn bầu, đàn tranh, đàn đáy, đàn tỳ bà... không loại đàn nào làm khó được bàn tay tài hoa của người Nghệ nhân đất Đông Lỗ.

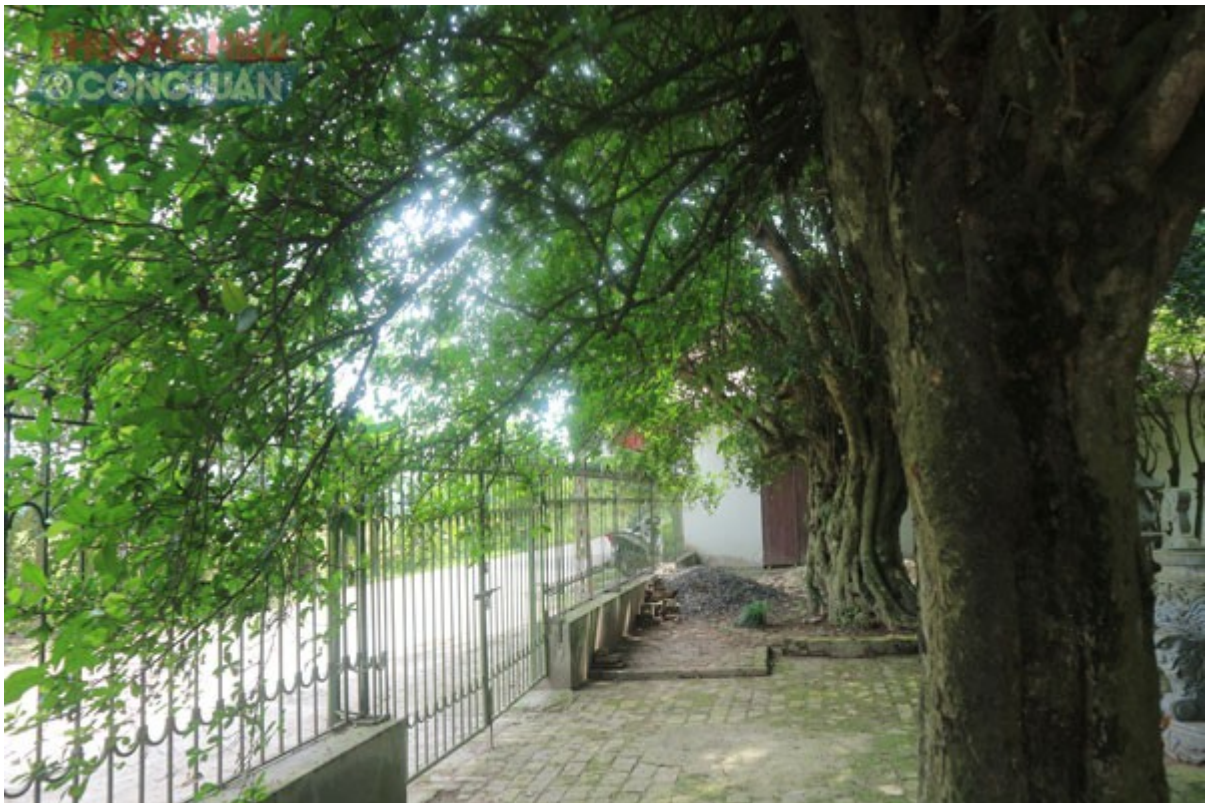
Hơn 4 thập kỷ, gắn bó với nghề làm đàn dân tộc, ở tuổi 79- ‘xưa nay hiếm’ Nghệ nhân Đào Soạn vẫn tinh anh, nhanh nhẹn. Ngày ngày, ông cần mẫn chế tác lên những nhạc cụ chất lượng cao và tâm huyết truyền thụ nghề cho hậu thế. Ông phấn khởi chia sẻ, ông rất tự hào khi truyền nghề cho con trai là anh Đào Anh Tuấn. Ngoài ra, những năm qua, ông đã mở lớp dạy nghề miễn phí, đào tạo thành nghề cho hàng chục thanh niên trong làng...

Tiếng đàn bên bóng đuối uyên ương

Ở làng Đào Xá, quê hương Nghệ nhân Đào Soạn không chỉ nổi tiếng với nghề chế tác đàn dân tộc. Làng ông còn có cặp “kỳ mộc” – “duối chồng, duối vợ” hàng trăm năm tuổi được mệnh danh là “thần mộc” của làng. Dân làng gọi đây là cặp duối uyên ương, tỏa bóng mát như niềm hạnh phúc, an lành suốt hàng trăm năm...

Trong ký ức của người Đào Xá, thừa nghề làm nhạc cụ còn thịnh vượng, khắp thôn như khu vườn âm nhạc đồng quê đa âm sắc. Những buổi trưa hè, bên gốc cây ven làng, dưới bóng rười nghe tiếng đàn ngọt thanh du dương chẳng khác những làn gió mát mơn man thổi vào hồn người...

Cặp duối yên ương- duối vợ, duối chồng hàng trăm năm tuổi ở Đào Xá

Nhâm nhi ngậm trà, Nghệ nhân Đào Soạn rung rung nhớ về ký ức tuổi thơ. Thừa chống Pháp, đội thiếu nhi Đào Xá thuộc lòng bài hát “Làng tôi”. Và, những câu hát đầu tiên của bài “Tiến về Hà Nội” được Nhạc sĩ Văn Cao (tác giả bài Làng tôi” viết ngay trên mảnh đất “âm nhạc Đào Xá”. Ký ức về những ngày quê hương tan hoang vì bom đạn giặc, nhưng không thể nào khuất phục ý chí kiên cường những người dân quê yêu hòa bình. Mặc đạn bom, những nhạc cụ vẫn ra đời dưới bàn tay tài hoa của người Đào Xá. Những du kích quân cùng dân làng Đào Xá vẫn kiên cường chiến đấu quyết tâm diệt giặc. Mảnh đất này, trong kháng chiến vang lên những khúc ca hào hùng về tình yêu quê hương, đất nước, về một ngày chiến thắng...

Trăn trở với nghề truyền thống của cha ông, Nghệ nhân Đào Soạn bảo, còn một hơi thở, ông còn làm nghề. Với ông, đó là duyên nợ, là trách nhiệm với quê hương. Nơi ông ‘chôn rau cắt rốn’...

Đăng Trình